

ФІНАНСИ. ПОДАТКИ. КРЕДИТ

УДК [339.7:336.77]:336.2

Д. ТВЕРДОХЛІБОВА,
кандидат економічних наук

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ВПЛИВУ ЗОВНІШНІХ КОРПОРАТИВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА ДОХОДИ БЮДЖЕТУ *

Представлено методику оцінки впливу зовнішніх корпоративних запозичень на доходи бюджету, яка ґрунтується на податковому обліку господарських операцій, пов'язаних із залученням, обслуговуванням, використанням і поверненням зовнішніх корпоративних запозичень. За цією методикою досліджено вплив на доходи бюджету зовнішніх корпоративних запозичень у формі кредитів з точки зору їх залучення, обслуговування та повернення.

Методику оцінки впливу зовнішніх корпоративних запозичень на доходи бюджету розроблено з метою прогнозування надходжень до бюджету, викликаних зовнішніми запозиченнями корпоративного сектора. Вона ґрунтується на податковому обліку господарських операцій, пов'язаних із залученням, обслуговуванням, використанням і поверненням зовнішніх корпоративних запозичень.

Методика дозволяє оцінити величину, на яку зміняться (збільшаться або зменшаться) надходження до бюджету в результаті зовнішніх корпоративних запозичень, а також визначити внески відповідних господарських операцій у цю величину.

Під зовнішніми корпоративними запозиченнями розуміємо кредити та облігаційні позики, які одержує корпоративний сектор України – банки-резиденти і реальний сектор (суб'єкти господарювання – резиденти), – від нерезидентів в іноземній валюті. Банки-резиденти і суб'єкти господарювання – резиденти виступають позичальниками, а нерезиденти – позикодавцями.

Кожна господарська операція позичальників, пов'язана із залученням, обслуговуванням, використанням і поверненням зовнішніх корпоративних запозичень, має власний, особливий характер оподаткування, і отже, здійснює свій внесок у податкові платежі позичальників до бюджету. Кількісна оцінка такого внеску розраховується за формулами платежів по відповідних податках згідно з чинним податковим законодавством України. Вона може бути як додатною, так і від'ємною. Додатна оцінка говорить про те, що господарська операція збільшує надходження до бюджету на величину цієї оцінки, а від'ємна – про те, що, відповідно, зменшує їх. Сума оцінок внесків усіх господарських операцій, пов'язаних із залученням, обслуговуванням, використанням і поверненням зовнішніх корпоративних запозичень, у податкові платежі позичальників до бюджету складає оцінку впливу на його доходи зовнішніх кор-

---

* Публікацію здійснено у рамках науково-дослідної роботи “Розвиток державних фінансів України в умовах глобалізації”, що виконується у ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАН України” під керівництвом доктора економічних наук І. О. Луніної.

поративних запозичень. Додатна величина такої оцінки свідчить про те, що зовнішні запозичення корпоративного сектора спричиняють додаткові надходження до бюджету у розмірі цієї оцінки, а від’ємна — про утворення від зовнішніх запозичень корпоративного сектора бюджетної “недоїмки” у розмірі цієї оцінки.

Згідно з розглядуваною методикою, щоб оцінити вплив на доходи бюджету зовнішніх корпоративних запозичень, необхідно: 1) для кожного податку визначити коло господарських операцій, які є об’єктами оподаткування цим податком; 2) записати формулами розрахунки податкових платежів для кожної господарської операції окремого позичальника; 3) узагальнити формули податкових платежів окремого позичальника для позичальників у цілому.

За пропонованою методикою у статті досліджується вплив на доходи бюджету зовнішніх корпоративних запозичень у формі кредитів. Розглядаються господарські операції із залучення, обслуговування та повернення зовнішніх корпоративних кредитів (без операцій з їх використання).

Об’єкти оподаткування. Згідно з чинним податковим законодавством, операції із залучення, обслуговування та повернення зовнішніх корпоративних кредитів обкладаються лише одним податком — на прибуток. Об’єктом оподаткування є нарахування та сплата процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом, а також розрахунок курсових різниць за заборгованостями по такому кредиту і по нарахованих процентах за користування ним (на кінець звітнього періоду та на дату погашення). Одержання та повернення основної суми зовнішнього корпоративного кредиту не є об’єктом оподаткування¹. Таким чином, з усіх господарських операцій, пов’язаних із залученням, обслуговуванням і поверненням зовнішніх корпоративних кредитів, податком на прибуток обкладаються тільки б:

- нарахування процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом;
- сплата процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом²;
- розрахунок курсової різниці за залишком заборгованості по зовнішньому корпоративному кредиту на кінець звітнього періоду;
- розрахунок курсової різниці за заборгованістю по зовнішньому корпоративному кредиту (або її частиною), яка погашається, на дату погашення;
- розрахунок курсової різниці за залишком заборгованості по нарахованих процентах за користування зовнішнім корпоративним кредитом на кінець звітнього періоду³;

¹ Відповідно, п. 136.1.20, 153.4.1 і п. 139.1.4, 153.4.2 Податкового кодексу України, затвердженого 2 грудня 2010 р.

² З 1 квітня 2011 р. — дати набрання чинності розділом III Податкового кодексу України — не обкладаються податком на прибуток (податком на репатріацію) доходи нерезидентів з джерелом їх походження з України у вигляді процентів, які сплачуються резидентами нерезидентам за користування зовнішніми корпоративними кредитами, “виконання яких забезпечено державними або місцевими гарантіями” (п. 160.4 Податкового кодексу України).

³ До 1 квітня 2011 р. — дати набрання чинності розділом III Податкового кодексу України — курсова різниця за нарахованими, але не сплаченими на кінець звітнього періоду процентами за користування зовнішнім корпоративним кредитом розраховувалася з метою оподаткування тільки у випадку, коли заборгованість за нарахованими процентами за користування зовнішнім корпоративним кредитом на кінець звітнього періоду було прострочено, тобто строк сплати таких процентів на кінець звітнього періоду минув (п. 7.3.3 Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 28 грудня 1994 р. № 334/94-ВР).

– розрахунок курсової різниці за заборгованістю по нарахованих процентах за користування зовнішнім корпоративним кредитом (або її частиною), яка погашається, на дату погашення ⁴.

Формули розрахунку податкових платежів для окремого позичальника. У загальному випадку податковий платіж платника податку на прибуток визначається як різниця між його доходами і витратами, помножена на ставку податку на прибуток. Кожна господарська операція змінює або доход платника податку, або його витрати. Отже, податок на прибуток, розрахований для такої господарської операції, або збільшує загальний податковий платіж платника податку (якщо ця операція збільшує його доходи), або зменшує загальний податковий платіж платника податку (якщо ця операція збільшує його витрати).

Господарська операція з *нарахування процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом* збільшує витрати позичальника, а отже, зменшує його загальний платіж з податку на прибуток. Внесок даної операції у загальний податковий платіж позичальника розраховується за формулою (1) ⁵:

$$\Delta_1 = -\alpha \cdot e_{\text{нар}} \cdot \left(\frac{r}{n} \cdot y_{\text{нар}} \right), \quad (1)$$

де Δ_1 – внесок господарської операції “нарахування процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом” у загальний податковий платіж позичальника за звітний період (грн.); α – ставка податку на прибуток ⁶ ($0 < \alpha < 1$); $e_{\text{нар}}$ – офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ на дату нарахування процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом у звітному періоді (грн. за одиницю іноземної валюти); r – річна ставка процента за користування зовнішнім корпоративним кредитом ($0 < r < 1$); n – кількість періодів нарахування процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом за рік; $y_{\text{нар}}$ – заборгованість по зовнішньому корпоративному кредиту, не погашена на дату нарахування процентів за користування ним (одиниці іноземної валюти); $\left(\frac{r}{n} \cdot y_{\text{нар}} \right)$ – сума процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом, нарахованих у звітному періоді (одиниці іноземної валюти).

⁴ До 1 квітня 2011 р. – дати набрання чинності розділом III Податкового кодексу України – курсова різниця за нарахованими процентами за користування зовнішнім корпоративним кредитом, які сплачувалися *вчасно*, на дату погашення не розраховувалася для цілей оподаткування. Якщо нараховані проценти за користування зовнішнім корпоративним кредитом сплачувалися *невчасно*, то курсова різниця по таких процентах на дату погашення у поточному звітному періоді розраховувалася з метою оподаткування тільки у випадку, коли заборгованість по таких процентах на кінець минулого звітного періоду було прострочено, тобто строк їх сплати на кінець минулого звітного періоду минув (п. 7.3.3 Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”).

⁵ Формула є справедливою для загального випадку, коли плата за користування зовнішнім корпоративним кредитом є процентним платежем і розраховується як процент від заборгованості по такому кредиту, не погашеної на дату нарахування процентів, та коли нараховані проценти *повністю* відносяться на витрати позичальника. Формула матиме інший вигляд, коли плата за користування зовнішнім корпоративним кредитом буде фіксованим платежем або коли на витрати відноситиметься не вся сума, нарахована як плата за такий кредит, а лише *частина* “у сумі, що не перевищує суму доходів такого платника податку, отриману протягом звітного періоду у вигляді процентів від розміщення власних активів, збільшену на суму, що дорівнює 50 відсоткам оподаткованого прибутку звітного періоду, без урахування суми таких отриманих процентів” (п. 141.2 Податкового кодексу України) або у сумі, що дорівнює 85% нарахованих процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом (п. 161.2 Податкового кодексу України).

⁶ З 1 січня 2012 р., згідно з р. XX, підр. 4, п. 10 Податкового кодексу України, $\alpha=0,21$ (21%). До 1 січня 2012 р. ставки податку на прибуток становили: 0,23 (23%) – з 1 квітня 2011 по

Господарська операція зі *сплати процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом* не впливає безпосередньо ні на доходи позичальника, ні на його витрати, проте збільшує його загальні податкові платежі: позичальник утримує та сплачує замість і за рахунок позикодавця (яким є нерезидент) податок – податок на доходи нерезидента з джерелом їх походження з України (податок на репатріацію).

Позикодавець, одержуючи проценти за користування зовнішнім корпоративним кредитом, отримує дохід з джерелом його походження з України і повинен сплатити до її бюджету податок на репатріацію⁷. Позичальник під час сплати процентів позикодавцю утримує податок на репатріацію із суми нарахованих процентів. Цю суму, за вирахуванням податку на репатріацію, позичальник перераховує позикодавцю, а податок на репатріацію – до бюджету України⁸.

Податок на репатріацію як внесок у загальний податковий платіж позичальника розраховується за формулою (2)⁹:

$$\Delta_2 = \beta \cdot e_{\text{сп}} \cdot \left(\frac{r}{n} \cdot y_{\text{нар}} \right), \quad (2)$$

де Δ_2 – внесок господарської операції “сплата нарахованих процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом” у загальний податковий платіж позичальника за звітний період (грн.); β – ставка податку на репатріацію¹⁰ ($0 \leq \beta < 1$); $e_{\text{сп}}$ – офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ на дату сплати процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом (грн. за одиницю іноземної валюти).

Розрахунок курсових різниць за заборгованостями по зовнішньому корпоративному кредиту та по нарахованих процентах за користування ним не має однозначного впливу на податкові платежі позичальника. Вони можуть як збільшувати платіж, так і зменшувати його.

Курсова різниця – це “різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах”¹¹. Курсова різниця за будь-якою заборгованістю в іноземній валюті за певний розрахунковий період визначається як різниця між такою заборгованістю, перерахованою у гривні за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим НБУ на *початок* такого періоду, та цією самою заборгованістю, перерахованою у гривні за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим НБУ на *кінець* такого періоду.

Від’ємна курсова різниця за заборгованістю в іноземній валюті *зменшує* податковий платіж позичальника, оскільки абсолютна величина курсової різниці відноситься на його витрати. Тим часом *додатна* курсова різниця, навпаки, *збільшує* податковий платіж позичальника, оскільки відноситься на його доходи¹².

Така *від’ємна* курсова різниця виникає, коли офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ (грн. за одиницю іноземної валюти), *знизився* на

31 грудня 2011 р., 0,25 (25%) – з 1 січня 2004 по 31 березня 2011 р., 0,3 (30%) – з 1 січня 1995 по 31 грудня 2003 р.

⁷ П. 160.1 Податкового кодексу України.

⁸ П. 160.2 Податкового кодексу України.

⁹ Для формули (2) справедливими є ті самі міркування, що і для формули (1).

¹⁰ У загальному випадку $\beta=0,15$ (15%). Якщо застосовуються положення міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування, то β може бути меншою (п. 160.2 Податкового кодексу України).

¹¹ П. 4 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 “Вплив змін валютних курсів”, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 10 серпня 2000 р. № 193, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 17 серпня 2000 р. за № 515/4736.

¹² П. 153.1.3 Податкового кодексу України.

кінець розрахункового періоду, тобто офіційний курс іноземної валюти до гривні, встановлений НБУ (грн. за одиницю іноземної валюти), *зріс* на кінець розрахункового періоду, а *додатна* – коли офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ (грн. за одиницю іноземної валюти), *зріс* на кінець розрахункового періоду, тобто офіційний курс іноземної валюти до гривні, встановлений НБУ (грн. за одиницю іноземної валюти), *знизився* на кінець розрахункового періоду.

Отже, при *зростанні* офіційного курсу іноземної валюти до гривні, встановленого НБУ (грн. за одиницю іноземної валюти) на кінець розрахункового періоду, курсові різниці *зменшують* податковий платіж позичальника, а при його *зниженні* – *збільшують*.

Внески господарських операцій з розрахунку курсових різниць за заборгованостями по зовнішньому корпоративному кредиту та по нарахованих процентах за користування ним на кінець періоду і на дату погашення у загальний податковий платіж позичальника за звітний період розраховуються за формулами (3) – (6)¹³:

$$\Delta_3 = \alpha \cdot (e_{\text{поч}_k} - e_{\text{кін}}) \cdot y_{\text{кін}}, \quad (3)$$

$$\Delta_4 = \alpha \cdot (e_{\text{поч}_k} - e_{\text{пог}}) \cdot y_{\text{пог}}, \quad (4)$$

$$\Delta_5 = \alpha \cdot (e_{\text{поч}_п} - e_{\text{кін}}) \cdot \left(\frac{r}{n} \cdot y_{\text{нар}} \right), \quad (5)$$

$$\Delta_6 = \alpha \cdot (e_{\text{поч}_п} - e_{\text{сп}}) \cdot \left(\frac{r}{n} \cdot y_{\text{нар}} \right), \quad (6)$$

де Δ_3 – внесок господарської операції “розрахунок курсової різниці за залишком заборгованості по зовнішньому корпоративному кредиту на кінець звітного періоду” у загальний податковий платіж позичальника за звітний період (грн.); $e_{\text{поч}_k}$ – офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ або на дату отримання позичальником коштів по зовнішньому корпоративному кредиту, або на початок звітного періоду¹⁴, залежно від того, яка з подій (надходження коштів чи початок звітного періоду) сталася пізніше¹⁵ (грн. за одиницю іноземної валюти); $e_{\text{кін}}$ – офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ на кінець звітного періоду (грн. за одиницю іноземної валюти); $y_{\text{кін}}$ – заборгованість по зовнішньому корпоративному кредиту, не погашена на кінець звітного періоду (одиниці іноземної валюти); Δ_4 – внесок господарської операції “розрахунок курсової різниці за заборгованістю по зовнішньому корпоративному кредиту (або її частиною), яка погашається, на дату погашення” у загальний податковий платіж позичальника за звітний період (грн.); $e_{\text{пог}}$ – офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ на дату погашення

¹³ Кожна з формул є справедливою для двох випадків: коли початком розрахункового періоду є початок звітного періоду та коли початком розрахункового періоду є дата надходження коштів по зовнішньому корпоративному кредиту або дата нарахування процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом. Для кожної формули може бути декілька курсових різниць. Тому і внесків господарських операцій з розрахунку курсових різниць у загальний податковий платіж позичальника за розрахунковий період, обчислених за кожною формулою, може бути декілька.

¹⁴ Якщо заборгованість по зовнішньому корпоративному кредиту виникла в один з минулих звітних періодів, то замість офіційного курсу гривні до іноземної валюти, встановленого НБУ на *початок* звітного періоду, береться офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ на *кінець попереднього* звітного періоду.

¹⁵ Якщо кошти по зовнішньому корпоративному кредиту надійшли у звітному періоді, то офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ, береться на дату надходження таких коштів, а якщо кошти по зовнішньому корпоративному кредиту надійшли у якийсь з минулих звітних періодів, – то на початок звітного періоду (тобто на кінець попереднього звітного періоду).

заборгованості по зовнішньому корпоративному кредиту (або її частини) (грн. за одиницю іноземної валюти); $y_{\text{пог}}$ — заборгованість по зовнішньому корпоративному кредиту (або її частина), яка погашається у звітному періоді (одиниці іноземної валюти); Δ_5 — внесок господарської операції “розрахунок курсової різниці за залишком заборгованості по нарахованих процентах за користування зовнішнім корпоративним кредитом на кінець звітної періоду” у загальний податковий платіж позичальника за звітний період (грн.); $e_{\text{поч.п}}$ — офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ або на дату нарахування процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом, або на початок звітної періоду, залежно від того, яка з подій (нарахування процентів чи початок звітної періоду) сталася пізніше (грн. за одиницю іноземної валюти); Δ_6 — внесок господарської операції “розрахунок курсової різниці за заборгованістю по нарахованих процентах за користування зовнішнім корпоративним кредитом (або її частиною), яка погашається, на дату погашення” у загальний податковий платіж позичальника за звітний період (грн.).

Сукупний внесок (грн.) господарських операцій із залучення, обслуговування та повернення зовнішнього корпоративного кредиту у загальний податковий платіж позичальника за звітний період (Δ) розраховується як сума внесків таких операцій за цей період (7):

$$\Delta = \Delta_1 + \Delta_2 + \Delta_3 + \Delta_4 + \Delta_5 + \Delta_6. \quad (7)$$

Приклад. Банк-резидент 10 жовтня 2007 р. отримав синдигований кредит від банків-нерезидентів на загальну суму 100 млн. дол. Цей кредит структуровано двома траншами. Перший транш у сумі 60 млн. дол. строком на 1 рік погашається 9 жовтня 2008 р. Другий транш у сумі 40 млн. дол. строком на 2 роки погашається 9 жовтня 2009 р. Процентна ставка по обох траншах синдигованого кредиту становить 10% річних. Проценти за користування ним нараховуються раз на 3 місяці по 10 число кожного третього місяця та у день повернення чергового траншу. Якщо 10 число кожного третього місяця припадає на вихідний, святковий або інший неробочий день, то нарахування процентів здійснюється напередодні. Сплата процентів проводиться раз на 3 місяці у строк з 11 по 15 число кожного третього місяця. Проценти, нараховані за останній період користування черговим траншем синдигованого кредиту, сплачуються одночасно з поверненням такого чергового траншу. Вважаємо, що банк виконує свої зобов'язання сумлінно, а отже, заборгованостей по нарахованих процентах за користування таким кредитом не виникає¹⁶.

Розрахунок внесків господарських операцій позичальника — банку-резидента, — пов'язаних із залученням, обслуговуванням і поверненням синдигованого кредиту, у його кварталні податкові платежі наведено у таблиці 1.

Розрахунки (див. табл. 1) показують, що зовнішнє корпоративне кредитування з точки зору залучення, обслуговування та повернення синдигованого кредиту зменшило кварталні податкові платежі банку-резидента за період з IV кв. 2007 по IV кв. 2009 р. (крім IV кв. 2007 і II кв. 2008 р.).

У IV кв. 2007 р. курсова різниця за залишком заборгованості по синдигованому кредиту на кінець кварталу не вплинула на податковий платіж банку, оскільки офіційний курс долара був незмінним, а нарахування і сплата процентів за користування таким кредитом ще не проводились.

¹⁶ До 1 квітня 2011 р. — дати набрання чинності III розділом Податкового кодексу України — сплата нарахованих процентів за користування зовнішнім корпоративним кредитом у строк, інший, ніж строк їх нарахування, якщо це передбачено кредитним договором, не призводила до виникнення заборгованості по нарахованих, але ще не сплачених таких процентах (п. 7.3.3 Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”).

Внески господарських операцій у кварталні податкові платежі окремого позичальника

Дати	Офіційний курс гривні до долара, встановлений НБУ (грн./дол.)	Зміст господарської операції	Внесок господарської операції	
			розрахунок	величина (грн.)
10.10.2007	5,0500	Надходження коштів по синдикуваному кредиту	—	—
29.12.2007	5,0500	Курсова різниця за залишком заборгованості по синдикуваному кредиту	0,25·(5,0500 – 5,0500)·1000000000	0
			Разом за IV кв. 2007 р.	0
10.01.2008	5,0500	Нарахування процентів	-0,25·5,0500·0,1·4·100000000	-3156250
11.01.2008	5,0500	Податок на репатріацію	0,15·5,0500·0,1·4·100000000	1893750
31.03.2008	5,0500	Курсова різниця за залишком заборгованості по синдикуваному кредиту	0,25·(5,0500–5,0500)·1000000000	0
			Разом за I кв. 2008 р.	-1262500
10.04.2008	5,0500	Нарахування процентів	-0,25·5,0500·0,1·4·100000000	-3156250
11.04.2008	5,0500	Податок на репатріацію	0,15·5,0500·0,1·4·100000000	1893750
27.06.2008	4,8489	Курсова різниця за залишком заборгованості по синдикуваному кредиту	0,25·(5,0500-4,8489)·1000000000	5027500
			Разом за II кв. 2008 р.	3765000
10.07.2008	4,8417	Нарахування процентів	-0,25·4,8417·0,1·4·100000000	-3026063
11.07.2008	4,8417	Податок на репатріацію	0,15·4,8417·0,1·4·100000000	1815638
30.09.2008	4,8610	Курсова різниця за залишком заборгованості по синдикуваному кредиту	0,25·(4,8489-4,8610)·1000000000	-302500
			Разом за III кв. 2008 р.	-1512925
09.10.2008	4,9265	Нарахування процентів	-0,25·4,9265·0,1·4·100000000	-3079063
		Податок на репатріацію	0,15·4,9265·0,1·4·100000000	1847438
		Погашення першого траншу синдикуваного кредиту	—	—
		Курсова різниця за заборгованістю по синдикуваному кредиту, яка погашається	0,25·(4,8610-4,9265)·60000000	-982500
31.12.2008	7,7000	Курсова різниця за залишком заборгованості по синдикуваному кредиту	0,25·(4,8610-7,7000)·400000000	-28390000
			Разом за IV кв. 2008 р.	-30604125
09.01.2009	7,7000	Нарахування процентів	-0,25·7,7000·0,1·4·400000000	-1925000
12.01.2009	7,7000	Податок на репатріацію	0,15·7,7000·0,1·4·400000000	1155000
31.03.2009	7,7000	Курсова різниця за залишком заборгованості по синдикуваному кредиту	0,25·(7,7000-7,7000)·400000000	0
			Разом за I кв. 2009 р.	-770000

Закінчення таблиці 1

10.04.2009	7,7000	Нарахування процентів	-0,25·7,7000·0,1·4·40000000	-1925000
13.04.2009	7,7000	Податок на репатріацію	0,15·7,7000·0,1·4·40000000	1155000
30.06.2009	7,6303	Курсова різниця за залишком заборгованості по синдикуваному кредиту	0,25·(7,7000-7,6303)·40000000	697000
		Разом за II кв. 2009 р.		-73000
10.07.2009	7,6224	Нарахування процентів	-0,25·7,6224·0,1·4·40000000	-1905600
13.07.2009	7,6244	Податок на репатріацію	0,15·7,6244·0,1·4·40000000	1143660
30.09.2009	8,0100	Курсова різниця за залишком заборгованості по синдикуваному кредиту	0,25·(7,6303-8,0100)·40000000	-3797000
		Разом за III кв. 2009 р.		-4558940
09.10.2009	8,0100	Нарахування процентів	-0,25·8,0100·0,1·4·40000000	-2002500
		Податок на репатріацію	0,15·8,0100·0,1·4·40000000	1201500
		Погашення другого траншу синдикуваного кредиту	-	-
		Курсова різниця за заборгованістю по синдикуваному кредиту, яка погашається	0,25·(8,0100-8,0100)·40000000	0
		Разом за IV кв. 2009 р.		-801000

Примітка. Використано реальні офіційні курси гривні до долара, встановлені НБУ на відповідні дати.

У I кв. 2008 р. уже проводилися нарахування та сплата процентів за користування синдикуваним кредитом. Оскільки офіційний курс долара продовжував залишатися незмінним, то курсових різниць не виникало, і саме операції з нарахування та сплати процентів за користування таким кредитом визначили величину, на яку зменшився податковий платіж банку.

У II кв. 2008 р. офіційний курс долара втратив стабільність. Виникла курсова різниця. Через те, що на кінець кварталу офіційний курс долара знизився і обсяг заборгованості по синдикуваному кредиту в цей період був значним, податок по операції з розрахунку курсової різниці за залишком заборгованості по цьому кредиту на кінець кварталу перекрив собою податки по операціях з нарахування та сплати процентів за користування таким кредитом і тим самим збільшив податковий платіж банку.

У III кв. 2008 р. офіційний курс долара коливався. Тоді, на відміну від II кв. 2008 р., на кінець кварталу офіційний курс долара зріс, через що податок по операції з розрахунку курсової різниці за залишком заборгованості по синдикуваному кредиту на кінець кварталу посилив зменшення податкового платежу банку, зумовлене операціями з нарахування та сплати процентів за користування цим кредитом.

Протягом IV кв. 2008 р. офіційний курс долара зростав. На цьому фоні відбулося погашення першого траншу синдикуваного кредиту. Податки по операціях з розрахунку курсових різниць за погашеною заборгованістю по першому його траншу та непогашеною заборгованістю по його другому траншу посилили зменшення податкового платежу банку, зумовлене операціями з нарахування і сплати процентів за користування цим кредитом. Причому через зростання офіційного курсу долара на кінець кварталу майже в 1,5 раза найвагоміший внесок у зменшення податкового платежу банку

припадав на податок по операції з розрахунку курсової різниці за непогашеною заборгованістю по другому траншу цього кредиту на кінець кварталу.

У I кв. 2009 р. офіційний курс долара залишався незмінним. Повторилася ситуація I кв. 2008 р.

У II кв. 2009 р. офіційний курс долара на кінець кварталу знизився. Повторилася ситуація II кв. 2008 р. – з тією відмінністю, що податок по операції з розрахунку курсової різниці за заборгованістю по другому траншу синдикуваного кредиту на кінець кварталу через порівняно незначний обсяг цієї заборгованості не перекрив податків по операціях з нарахування і сплати процентів за користування цим кредитом, а отже, податковий платіж банку не збільшився, а зменшився.

У III кв. 2009 р. офіційний курс долара коливався. Повторилася ситуація III кв. 2008 р.

У IV кв. 2009 р. відбулося погашення другого траншу синдикуваного кредиту. Офіційний курс долара не змінювався, через що курсової різниці за погашеною заборгованістю по другому траншу цього кредиту не виникало. Повторилася ситуація I кв. 2008 і 2009 рр.

Формули розрахунку податкових платежів для позичальників у цілому. У статистиці України відсутня узагальнена інформація про дати надходження й погашення зовнішніх корпоративних кредитів, дати нарахування і сплати процентів за користування цими кредитами, обсяги зовнішніх корпоративних кредитів, які надходять і погашаються на ці дати, а також про ставки процентів за користування такими кредитами. Як наслідок, обчислити внески господарських операцій з розрахунку курсових різниць за заборгованістю по процентах за користування зовнішніми корпоративними кредитами у податкові платежі позичальників у цілому є, на нашу думку, неможливим. Формули розрахунку внесків інших господарських операцій у податкові платежі позичальників у цілому матимуть вигляд (8) – (10):

$$\Delta_1^* = -\alpha \cdot e^* \cdot \left(\frac{r_{\max}}{n} \cdot y_{\text{кін-1}} \right), \quad (8)$$

$$\Delta_2^* = \beta \cdot e^* \cdot \left(\frac{r_{\max}}{n} \cdot y_{\text{кін-1}} \right), \quad (9)$$

$$\Delta_3^* + \Delta_4^* = \alpha \cdot [(e_{\text{кін-1}} - e_{\text{кін}}) \cdot y_{\text{кін}} - (e_{\text{кін-1}} - e^*) \cdot y_{\text{сальдо}}], \quad (10)^{17}$$

де Δ_1^* – внесок господарської операції “нарахування процентів за користування зовнішніми корпоративними кредитами” у податкові платежі позичальників у цілому за звітний період (грн.); e^* – офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ, середній за звітний період¹⁸ (грн. за одиницю іноземної валюти); $r_{\max}$ – максимальна річна ставка процента за користування зовнішніми корпоративними кредитами, встановлена НБУ для фіксованої процентної ставки зі строками запо-

¹⁷ Формулу (10) отримано шляхом перетворень і приведення суми двох доданків до єдиних множників:

$\Delta_3^* = \alpha \cdot [(e^* - e_{\text{кін}}) \cdot y_{\text{одер}} + (e_{\text{поч}} - e_{\text{кін}}) \cdot (y_{\text{кін}} - y_{\text{одер}})]$ та $\Delta_4^* = \alpha \cdot (e_{\text{поч}} - e^*) \cdot y_{\text{пог}}$, де $y_{\text{одер}}$ – сума зовнішніх корпоративних кредитів, одержаних у звітному періоді (одиниці іноземної валюти), а $e_{\text{поч}}$ – офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ на початок звітного періоду (грн. за одиницю іноземної валюти).

¹⁸ Середній за звітний період офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ, використовуємо замість офіційних курсів гривні до іноземної валюти, встановлених НБУ на дати надходження і погашення зовнішніх корпоративних кредитів, а також на дати нарахування і сплати процентів за користування такими кредитами.

зичень від 1 до 3 років ¹⁹ ($0 < r_{\max} < 1$); $y_{\text{кін}-1}$ — залишок заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах на кінець попереднього ²⁰ звітнього періоду (одиниці іноземної валюти); Δ_2^* — внесок господарської операції “сплата нарахованих процентів за користування зовнішніми корпоративними кредитами” у податкові платежі позичальників у цілому за звітний період (грн.); $\Delta_3^* + \Delta_4^*$ — сумарний внесок двох господарських операцій “розрахунок курсових різниць за залишком заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах на кінець звітнього періоду” та “розрахунок курсових різниць за заборгованістю по зовнішніх корпоративних кредитах (або її частиною), яка погашається, на дату погашення” у податкові платежі позичальників у цілому за звітний період (грн.); $e_{\text{кін}-1}$ — офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ на кінець попереднього звітнього періоду ²¹ (грн. за одиницю іноземної валюти); $y_{\text{сальдо}}$ — сальдо платежів по зовнішніх корпоративних кредитах у звітному періоді ²² (одиниці іноземної валюти).

Кількісна оцінка сукупного впливу (грн.) на доходи бюджету господарських операцій, пов’язаних із залученням, обслуговуванням і поверненням зовнішніх корпоративних кредитів (Δ^*), розраховується за формулою (11):

$$\Delta^* = \Delta_1^* + \Delta_2^* + \Delta_3^* + \Delta_4^* \quad (11)$$

Наявні статистичні дані (табл. 2) дозволили обчислити внески господарських операцій, пов’язаних із залученням, обслуговуванням і поверненням зовнішніх корпоративних кредитів, у квартальні податкові платежі позичальників у цілому за період з I кв. 2006 по IV кв. 2011 р. (табл. 3).

Зовнішні кредити корпоративного сектора з точки зору їх залучення, обслуговування і повернення призвели до зменшення доходів бюджету за період з I кв. 2006 по IV кв. 2011 р. (крім II кв. 2008 р., а також I і II кв. 2010 р.) (колонка 4 таблиці 3).

З I кв. 2006 по I кв. 2008 р. нарощувались обсяги заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах (колонки 6 і 7 таблиці 2). Офіційний курс євро постійно зростав при фіксованому офіційному курсі долара (колонки 4 і 2 таблиці 2). Як наслідок, бюджет шокквартилу недоотримував доходи (колонка 4 таблиці 3).

У II кв. 2008 р., на фоні подальшого зростання заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах (колонки 6 і 7 таблиці 2), сталася ревальвація гривні у відношенні до долара (колонка 2 таблиці 2): на кінець кварталу офіційний курс долара знизився на 20 коп. (колонка 2 таблиці 3). Одночасно знизився і офіційний курс євро — на 35 коп. (колонка 4 таблиці 2 і колонка 3 таблиці 3). Це кардинально змінило ситуацію з доходами бюджету, який додатково отримав кошти (колонка 4 таблиці 3). Джерелом додаткових надходжень стали додатні курсові різниці за заборгованістю по зовнішніх корпоративних кредитах (колонки 9–11 таблиці 3), особливо в доларах (колонка 10 таблиці 3).

¹⁹ Згідно з постановою Правління НБУ “Про встановлення процентних ставок за зовнішніми запозиченнями резидентів” від 3 серпня 2004 р. № 363, $r_{\max} = 0,1$ (10%).

²⁰ Інформація про залишок заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах на *початок* звітнього періоду відсутня, тому використовуємо наявну інформацію про залишок заборгованості по таких кредитах на *кінець попереднього* звітнього періоду.

²¹ Якщо заборгованість по зовнішніх корпоративних кредитах виникла в один з минулих звітних періодів, то офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений НБУ на *кінець* попереднього звітнього періоду, береться замість офіційного курсу гривні до іноземної валюти, встановленого НБУ на *початок* звітнього періоду.

²² Сальдо платежів по зовнішніх корпоративних кредитах у звітному періоді дорівнює різниці між сумою зовнішніх корпоративних кредитів, одержаних протягом цього періоду, і сумою зовнішніх корпоративних кредитів, погашених протягом нього.

Вихідні дані для розрахунку внесків господарських операцій у кварталні податкові платежі позичальників у цілому

Періоди (квартали)	Офіційний курс гривні до долара, встановлений НБУ (грн./дол.)		Офіційний курс гривні до євро, встановлений НБУ (грн./євро)		Залишок заборгованості на кінець періоду по зовнішніх корпоратив- них кредитах, наданих		Сальдо платежів за період по зовнішніх корпоративних кредитах, наданих	
	на кінець періоду	середній за період	на кінець періоду	середній за період	у дол. (млн. дол.)	в євро (млн. євро)	у дол. (млн. дол.)	в євро (млн. євро)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I-2006	5,050000	5,050000	6,108480	6,067450	12336,2	1230,9	406,9	40,6
II-2006	5,050000	5,050000	6,327145	6,334460	13838,1	1419,9	1671,2	171,5
III-2006	5,050000	5,050000	6,420065	6,435113	16620,7	1729,2	2834,1	294,9
IV-2006	5,050000	5,050000	6,650850	6,510483	20338,4	2178,1	3672,1	393,3
I-2007	5,050000	5,050000	6,742760	6,617080	20991,5	2542,3	941,7	114,1
II-2007	5,050000	5,050000	6,797300	6,807163	25349,6	2690,5	3920,0	416,0
III-2007	5,050000	5,050000	7,160900	6,932913	31038,5	3020,1	5353,4	520,9
IV-2007	5,050000	5,050000	7,419460	7,314367	37403,2	3518,1	5769,7	542,7
I-2008	5,050000	5,050000	7,976980	7,558727	39848,9	3893,5	2599,8	254,0
II-2008	4,848900	4,962513	7,627805	7,751563	43931,5	4204,8	4008,5	383,7
III-2008	4,861000	4,846880	6,975050	7,305733	49649,7	4641,7	5650,1	528,2
IV-2008	7,700000	6,209493	10,855460	8,215963	49408,6	4512,2	-365,9	-33,4
I-2009	7,700000	7,700000	10,158610	10,064869	47569,9	4771,6	-1175,4	-117,9
II-2009	7,630300	7,656251	10,755700	10,411672	43727,7	4815,7	-2074,9	-228,5
III-2009	8,010000	7,817921	11,653700	11,182822	42199,1	5147,4	-1038,7	-126,7
IV-2009	7,985000	7,990780	11,448893	11,812217	40489,6	4945,9	-2344,4	-286,4
I-2010	7,925000	7,988111	10,684485	11,068247	39837,4	4924,8	-576,0	-71,2
II-2010	7,907000	7,922390	9,644959	10,100587	40423,2	4232,5	-542,8	-7,6
III-2010	7,913500	7,900732	10,771065	10,176888	40806,4	4316,8	195,2	88,8
IV-2010	7,961700	7,931330	10,573138	10,785999	42487,4	4411,6	1477,4	224,1
I-2011	7,960000	7,944818	11,215640	10,849167	41569,3	4329,1	-853,5	-56,5

Закінчення таблиці 2

II-2011	7,972300	7,970932	11,500043	11,476883	40609,7	4149,2	-1050,4	-44,8
III-2011	7,972700	7,971719	10,854831	11,275162	41457,8	4238,8	332,4	98,2
IV-2011	7,989800	7,982782	10,298053	10,765794	44027,7	4420,3	2567,7	348,6

* Залишок заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах на кінець кварталу у розрізі валют (колонки 6 і 7) та сальдо платежів по зовнішніх корпоративних кредитах у розрізі валют (колонки 8 і 9) розраховано на підставі даних про валовий зовнішній борг банків та інших секторів, а також про його валютну структуру.

Валютами зовнішніх корпоративних кредитів є долар і євро. За валютною структурою зовнішнього боргу банків та інших секторів знаходимо суму зовнішнього боргу, який номіновано у доларах і євро. Визначаємо валютну структуру суми зовнішнього боргу, номінованого у доларах і євро. Цю валютну структуру використовуємо для поділу залишку заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах і сальдо платежів по зовнішніх корпоративних кредитах, які у статистичні наводяться у доларовому еквіваленті, на ті, що номіновано у доларах, і ті, що номіновано в євро. Для переведення частини залишку заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах і сальдо платежів по зовнішніх корпоративних кредитах, які номіновано в євро, з доларового еквівалента в євро використовуємо співвідношення між офіційним курсом гривні до долара, встановленим НБУ на кінець кварталу, та офіційним курсом гривні до євро, встановленим НБУ на кінець кварталу.

До II кв. 2010 р. статистика про валютну структуру валового зовнішнього боргу банків та інших секторів не оприлюднювалася, тому для цього періоду залишок заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах на кінець кварталу та сальдо платежів по зовнішніх корпоративних кредитах у розрізі валют розраховано на підставі даних про валовий зовнішній борг *України*, а також про його валютну структуру.

Джерела: за даними НБУ та власними розрахунками автора.

У III кв. 2008 р. продовжувала зростати заборгованість по зовнішніх корпоративних кредитах (колонки 6 і 7 таблиці 2). Офіційний курс євро також продовжував знижуватися (колонка 4 таблиці 2), причому більш стрімко – на 65 коп. (колонка 3 таблиці 3), а офіційний курс долара на кінець кварталу зріс на 1 коп. (колонка 2 таблиці 3), тобто гривню у відношенні до долара було девальвовано (колонка 2 таблиці 2). Це спричинило утворення бюджетної “недоїмки” (колонка 4 таблиці 3). Її найменший за весь період дослідження розмір зумовлений значною додатною курсовою різницею за заборгованістю по зовнішніх корпоративних кредитах, номінованих в євро (колонка 11 таблиці 3), яка майже згасила сукупний негативний вплив на доходи бюджету інших господарських операцій, пов’язаних із зовнішнім корпоративним кредитуванням (сума колонок 7, 8 і 10 таблиці 3).

У IV кв. 2008 р. сталися різка девальвація гривні у відношенні до долара та різке зростання офіційного курсу євро: офіційні курси долара та євро зросли майже в 1,6 раза (колонки 2 і 4 таблиці 2), або на 2,84 грн. – долар і на 3,88 грн. – євро (колонки 2 і 3 таблиці 3). Заборгованість по зовнішніх корпоративних кредитах змінила тренд, почавши скорочуватися (колонки 6 і 7 таблиці 2). Як наслідок, бюджет недоотримав майже у 38 разів більше доходів, ніж у I кв. 2008 р. (колонка 4 таблиці 3), що стало найбільшою за весь період дослідження бюджетною “недоїмкою”.

У I кв. 2009 р., на фоні скорочення заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах у доларовому еквіваленті та утримання офіційного курсу долара на новому рівні (колонка 2 таблиці 2), офіційний курс євро знизився на 70 коп. (колонка 3 таблиці 3). Додатна курсова різниця за заборгованістю по зовнішніх корпоративних кредитах, номінованих в євро (колонка 11 таблиці 3), не перекрыла сукупного негативного впливу інших господарських операцій, пов’язаних із зовнішнім корпоративним кредитуванням (сума колонок 7 і 8 таблиці 3). Бюджетна “недоїмка” утворилася на рівні I кв. 2006 р. (колонка 4 таблиці 3).

Внески господарських операцій у кварталні податкові платежі позичальників у цілому

Періоди (квартали)	Приріст за період офіційного курсу гривні, встановленого НБУ до		Внесок господарської операції за період											
	дол. (грн./дол.)	євро (грн./євро)	усіх (млн. грн.)	валют				у тому числі в розрізі господарських операцій						
				дол. (млн. грн.)	євро (млн. грн.)	нарахування процентів (млн. грн.)	сплата процентів (млн. грн.)	розрахунок курсових різниць за заборгованістю по зовнішніх корпоративних кредитах у цілому (млн. грн.)	у тому числі в розрізі валют					
									дол. (млн. грн.)	євро (млн. грн.)				
I	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11				
I-2006	0,00000	0,13686	-206,9	-146,8	-60,1	-414,5	248,7	-41,1	0,0	-41,1	0,0	-41,1		
II-2006	0,00000	0,21867	-243,2	-155,7	-87,4	-438,1	262,9	-67,9	0,0	-67,9	0,0	-67,9		
III-2006	0,00000	0,09292	-229,8	-174,7	-55,1	-493,9	296,3	-32,2	0,0	-32,2	0,0	-32,2		
IV-2006	0,00000	0,23079	-354,8	-209,8	-144,9	-595,0	357,0	-116,8	0,0	-116,8	0,0	-116,8		
I-2007	0,00000	0,09191	-352,2	-256,8	-95,4	-732,0	439,2	-59,4	0,0	-59,4	0,0	-59,4		
II-2007	0,00000	0,05454	-338,3	-265,0	-73,3	-770,7	462,4	-30,0	0,0	-30,0	0,0	-30,0		
III-2007	0,00000	0,36360	-623,5	-320,0	-303,5	-916,7	550,0	-256,9	0,0	-256,9	0,0	-256,9		
IV-2007	0,00000	0,25856	-653,7	-391,9	-261,8	-1117,7	670,6	-206,6	0,0	-206,6	0,0	-206,6		
I-2008	0,00000	0,55752	-1072,5	-472,2	-600,3	-1346,7	808,0	-533,8	0,0	-533,8	0,0	-533,8		
II-2008	-0,20110	-0,34918	1896,6	1626,6	270,0	-1424,6	854,7	2466,4	2121,0	345,4	2121,0	345,4		
III-2008	0,01210	-0,65276	-47,2	-685,4	638,1	-1522,8	913,7	561,9	-153,0	714,9	-153,0	714,9		
IV-2008	2,83900	3,88041	-40444,9	-35961,9	-4483,0	-2165,2	1299,1	-39578,8	-35191,1	-4387,7	-35191,1	-4387,7		
I-2009	0,00000	-0,69685	-210,1	-951,1	741,0	-2661,6	1597,0	854,6	0,0	854,6	0,0	854,6		
II-2009	-0,06970	0,59709	-983,4	-125,9	-857,5	-2586,8	1552,1	51,3	784,6	-733,3	784,6	-733,3		
III-2009	0,37970	0,89800	-6212,9	-4909,1	-1303,7	-2473,2	1483,9	-5223,6	-4054,5	-1169,1	-4054,5	-1169,1		
IV-2009	-0,02500	-0,20481	-488,8	-578,7	89,9	-2487,5	1492,5	506,2	264,3	241,9	264,3	241,9		
I-2010	-0,06000	-0,76441	599,6	-211,5	811,1	-2363,6	1418,2	1545,0	597,1	947,9	597,1	947,9		
II-2010	-0,01800	-1,03953	369,9	-606,8	976,7	-2283,4	1370,1	1283,3	182,3	1101,0	182,3	1101,0		
III-2010	0,00650	1,12611	-2176,2	-865,0	-1311,2	-2265,3	1359,2	-1270,1	-66,6	-1203,5	-66,6	-1203,5		
IV-2010	0,04820	-0,19793	-1211,8	-1314,5	102,7	-2313,8	1388,3	-286,3	-505,4	219,1	-505,4	219,1		

Закінчення таблиці 3

I-2011	-0,00170	0,64250	-1641,5	-822,6	-818,9	-2408,9	1445,3	-678,0	21,3	-699,3
II-2011	0,01230	0,28440	-1153,7	-780,2	-373,5	-2190,9	1428,9	-391,6	-117,5	-274,1
III-2011	0,00040	-0,64521	-120,9	-651,3	530,4	-2130,4	1389,4	620,1	-3,9	624,0
IV-2011	0,01710	-0,55678	-361,5	-829,1	467,6	-2165,4	1412,2	391,7	-167,2	558,9

Джерело: власні розрахунки автора.

3 II кв. 2009 р. офіційний курс долара пішов у “вільне плавання” (колонка 2 таблиці 2). Заборгованість по зовнішніх корпоративних кредитах у доларовому еквіваленті продовжувала скорочуватися до III кв. 2010 р., а надалі вона то зростала, то падала. 3 II кв. 2009 р. бюджет недоотримував доходи (колонка 4 таблиці 3) у ті квартали, коли офіційні курси долара і євро (колонки 2 і 3 таблиці 3) рухались у протилежних напрямках (II кв. 2009 р., IV кв. 2010 р., I, III і IV кв. 2011 р.) або разом зростали (III кв. 2009 і 2010 рр., II кв. 2011 р.). Додаткові доходи бюджет одержував у ті квартали, коли офіційні курси долара і євро разом падали (I і II кв. 2010 р.) (крім IV кв. 2009 р.).

У IV кв. 2009 р. одночасне зниження офіційних курсів долара та євро (колонки 2 і 3 таблиці 3) не привело до збільшення бюджетних доходів (колонка 4 таблиці 3), як у I і II кв. 2010 р. Зменшення офіційного курсу долара на 3 коп. і офіційного курсу євро на 20 коп. було недостатньо, щоб додатні курсові різниці за заборгованістю по зовнішніх корпоративних кредитах, номінованих у доларах та євро (колонки 10 і 11 таблиці 3), перекрили сукупний негативний вплив операцій з нарахування і сплати процентів по зовнішніх корпоративних кредитах (сума колонок 7 і 8 таблиці 3).

Пропонована методика оцінки впливу зовнішніх корпоративних запозичень на доходи бюджету дозволила оцінити вплив на його доходи таких запозичень у формі кредитів з точки зору їх залучення, обслуговування та повернення. Кількісні оцінки отримано для періоду з I кв. 2006 по IV кв. 2011 р. Задаючи інформацію про залишок заборгованості по зовнішніх корпоративних кредитах, сальдо платежів по них, офіційні курси долара і євро на кінець періоду та середні за період, максимальну річну ставку процента за користування зовнішніми корпоративними кредитами, встановлену НБУ, і ставки податків, можна спрогнозувати величину, на яку скоригуються надходження до бюджету в результаті зовнішнього кредитування корпоративного сектора (з точки зору залучення, обслуговування та повернення кредитів) у наступні податкові періоди.

Стаття надійшла до редакції 21 лютого 2012 р.
і оновлена 14 травня 2012 р.